

Beelden: Aimée Rhemrev

Hoeders van het erf - door Meike Grol

1947. Avond in Semarang, Java. Mijn opa, Carlo Joan Rhemrev, roepnaam Vent, maakt zijn vaste ronde om het huis. Het is bloedheet en de tuin is donker. Hij is alert op elk geluid, want door de politionele acties zijn er mensen aan de zwerf geraakt. Vorige week nog liep er een gewapende man op het buurerf. Sindsdien controleert hij elke avond persoonlijk de tuin en sluit hij alle luiken en deuren.

Vent heeft zijn revolver in zijn hand. Het is geladen, maar de haan is niet gespannen. Hij knijpt zijn ogen toe. Ziet hij daar beweging aan de bosrand? Er ritselt iets in de struiken. Vent laat zich op de hurken zakken, terwijl zijn ogen langzaam aan het donker wennen. Meer geritsel. Zijn hand op de knie, de revolver in de aanslag. Laag in de struiken beweegt iets. Hij spant de haan. Er scharrelt een kleine hertachtige tevoorschijn, een kantjil, een schuw dier dat je slechts met veel geluk 's nachts ziet.

Vent kijkt naar het schattige dier met de grote ogen en ranke pootjes dat het midden houdt tussen muis en hert. Net zo schattig als zijn dochter Aimée, een mengelmoes met donkere ogen, rood haar en sproeten. Hij is eindelijk weer vader. Hij had haar niet meer gezien sinds hij haar, één jaar oud, in Holland achterliet en toen hij haar als peuter ophaalde van de boot, herkende ze hem niet. Ze noemde hem 'opa.'

Hij blijft op zijn hurken zitten en rolt een sjekkie. Als hij een trek neemt, gloeit de punt rood op in het donker. Er moet onrust uit zijn kop, hij moet verwerken wat er vanmiddag gebeurd is.

Het ging razendsnel. Aimée speelde met de baboe in de tuin en ineens klonk er een gil.

'Toean, ular!' Hij rende naar buiten en zag de slang door de tuin glijden in de richting van de peuter. Het meisje keek verward om zich heen en zag de slang niet. Het beest kronkelde dichterbij. Een rood waas kwam voor zijn ogen. Hij haatte slangen. Hij vloog erop af en zette zijn voet op de kop van het beest. Toemina, de baboe, tilde Aimée snel op. Vent pakte het mes dat hij altijd bij zich droeg en hakte de kop van het serpent af. Hij beefde over zijn hele lichaam. Het idee dat dit kreng zijn dochter... Als een razende begon hij op de slang in te hakken.

‘Niet doen, meneer!’ zei Toemina. ‘Dat brengt ongeluk.’ Maar Vent zaagde de slang in mootjes alsof het een gekookte worst was. Over het gras verspreid lagen tientallen ronde plakjes. Pas toen hij het puntje van de staart had afgesneden, kwam hij weer bij zijn positieven.

Binnen zat Aimée bij zijn vrouw Aletta. Hij nam haar op schoot en klemde haar dicht tegen zich aan. Zijn hart bonsde nog steeds. Aimée kauwde smakelijk op een stuk mango. Het sap liep over haar kin. Ineens, zonder enige waarschuwing vooraf, viel de mango uit haar hand en rolde over de grond. Het kleine lijfje werd helemaal slap. Vent schudde haar door elkaar.

‘Meetje?’ riep hij. Ze reageerde niet. Koud water, vlugzout, niets kon haar bijbrengen. Ook de dokter, haastig opgetrommeld, stond voor een raadsel. Vertwijfeld had Vent door de kamer geïjsbeerd. Hij was zijn dochter al eerder bijna kwijt geweest. Ze werd geboren in december 1944, in een bezet Den Haag, en de melk die haar moeder gaf, was blauw, zo weinig voedingsstoffen zaten erin. Om kunstmelk te krijgen, liep hij elke dag uren door de stad of stond hij in de rij voor de gaarkeuken. De oorlog had geen dag langer moeten duren.

Toemina kwam de kamer binnen.

‘Toean,’ zei ze. ‘Het is een teken.’ De baboe was niet snel bang, maar nu zag hij angst in haar ogen.

‘Slangen zijn de hoeders van het erf,’ zei ze. ‘Je mag niet doen wat u deed. Dit is de eerste waarschuwing.’ Op het moment dat Toemina dit zei, kwam Aimée bij. Ze keek verbaasd naar alle volwassenen om haar heen. De dokter onderzocht haar.

‘Ze is perfect gezond,’ zei hij en vertrok.

Toemina knikte. ‘Ziet u wel?’

Vent staat op en gaat het huis in. Hij sluit de deuren van de veranda af. Op zijn tenen sluipt hij naar Aimées kamer. Hij wil nog even naar haar kijken. Ze heeft het warm en ademt zwaar. Door de klamboe heen ziet hij hoe haar haar krult op haar bezwete voorhoofd. Op de grond ligt Toemina op een matje te slapen. Hij had haar gevraagd vannacht bij zijn dochter te blijven. Voor het geval dat.

Aletta ligt ook al in bed. Hij gaat naast haar liggen en legt de revolver onder zijn hoofdkussen. Het is te warm om te slapen. Samen luisteren ze hoe het woud vol geluid is: zingende nachtvogels, scharrelende diertjes, snerpende insecten en gillende tokehs. Een doorgaand geroezemoes.

‘Het oerwoud houdt een feestje,’ zegt Aletta, die zijn gedachten raadt. ‘Wij zijn niet uitgenodigd.’ Hij weet wat ze niet hardop wil zeggen. Dat ze zijn land prachtig vindt, maar dat ze twijfelt of ze er thuishoort. De warmte maakt haar ziek. Ze is bang voor de politieke verschuivingen die plaatsvinden, voor de tanks die door de straten rijden. Na de oorlog hoopten ze enige rust te vinden in zijn land van herkomst.

Als hij bijna slaapt, hoort hij een zacht geklop. Tok tok tok. Aletta richt zich op.

Wat nu weer? denkt hij en steekt zijn hand onder zijn kussen om het pistool te pakken. Het geklop komt van de gang, uit de linnenkast.

‘Vast een tjtjak,’ zegt Aletta. Ze halen alles uit de kast waarin het beest zich zou kunnen verschuilen: het beddengoed, de handdoeken, en schudden ze uit. Niks. Ze verschuiven de kast, maar ook erachter zit niets. Als ze weer in bed liggen, horen ze het kloppen opnieuw. Tok tok tok. Vent wordt een beetje bang. Is dit de tweede waarschuwing?

Hij wekt Toemina en vertelt haar van het geluid in de kast. Als ze samen op de gang staan, horen ze opnieuw het geklop. Tok tok tok. Vent begint het nu toch erg ongemakkelijk te vinden. Hij heeft spijt als haren op zijn hoofd dat hij mataglap werd van die slang. Weer pakken ze de kast uit. Geen tjtjak. Ze kijken elkaar aan.

‘Is dit de tweede waarschuwing?’ vraagt hij.

‘Misschien,’ zegt Toemina bezorgd. Ze gaat op haar tenen staan en voelt bovenop de kast. Dan begint ze te lachen.

‘Ach, toean,’ zegt ze. ‘Is dit uw kris?’ Ze haalt een langwerpige pakje tevoorschijn.

‘Nee,’ zegt hij. ‘Die heeft mijn neef ons vanmorgen in bewaring gegeven.’

‘Ik heb niet veel verstand van krissen,’ zegt ze. ‘Maar ik weet wel dat de mannetjes willen staan en de vrouwtjes willen liggen. Of andersom. Misschien moet u hem rechtop zetten.’ Zo gezegd, zo gedaan. Het geklop werd nooit meer gehoord.

Ik ken mijn opa niet anders dan dat hij dol was op dieren. Geen hond kon voorbijlopen zonder door hem aangehaald te worden. Dol op alle dieren behalve de slang. Waarom hij er zo bang voor was, kon hij niet goed uitleggen. Vanwege de erfzonde, meende hij.

‘Als dat rotbeest er niet was geweest, leefden wij nu in het paradijs,’ mopperde hij dan. Toch heeft mijn opa nooit meer in zijn leven een slang durven doden. Zelfs in Burgers’ Zoo liep hij er met een grote boog omheen.

